

A9-0407/2023

6.12.2023

BETÄNKANDE

om EU:s strategi för Centralasien
(2023/2106(INI))

Utskottet för utrikesfrågor

Föredragande: Karsten Lucke

INNEHÅLL

	Sida
MOTIVERING	16
BILAGA: ENHETER ELLER PERSONER SOM FÖREDRAGANDEN HAR MOTTAGIT SYNPUNKTER FRÅN	17
INFORMATION OM ANTAGANDET I DET ANSVARIGA UTSKOTTET	18
SLUTOMRÖSTNING MED NAMNUPPROP I DET ANSVARIGA UTSKOTTET	19

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION

om EU:s strategi för Centralasien 2023/2106(INI)

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

- med beaktande av det gemensamma meddelandet av den 15 maj 2019 från kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik: *EU och Centralasien: nya möjligheter i ett starkare partnerskap* (JOIN(2019)0009),
- med beaktande av rådets slutsatser av den 17 juni 2019 om den nya strategin för Centralasien,
- med beaktande av det gemensamma meddelandet av den 19 september 2018 från kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik: *Förbindelserna mellan Europa och Asien – byggstenar för en EU-strategi* (JOIN(2018)0031),
- med beaktande av det gemensamma meddelandet av den 1 december 2021 från kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik: *Global Gateway* (JOIN(2021)0030),
- med beaktande av resultaten från det 18:e utrikesministermötet mellan EU och Centralasien den 17 november 2022 i Samarkand, med fokus på att finna lösningar på gemensamma utmaningar,
- med beaktande av det gemensamma pressmeddelandet från de centralasiatiska statscheferna och Europeiska rådets ordförande, som utfärdades efter det andra regionala högnivåmötet i Tjolpon-Ata den 2 juni 2023,
- med beaktande av det fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kazakstan, å andra sidan¹,
- med beaktande av avtalet om partnerskap och samarbete om upprättande av ett partnerskap mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kirgizistan, å andra sidan²,
- med beaktande av kommissionens förslag av den 13 juni 2022 till rådets beslut om ingående på Europeiska unionens vägnar av det fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtalet mellan Europeiska unionen, å ena sidan, och Republiken Kirgizistan, å andra sidan (COM(2022)0277),

¹ [EUT L 29, 4.2.2016, s. 3.](#)

² [EGT L 196, 28.7.1999, s. 48.](#)

- med beaktande av avtalet om partnerskap och samarbete mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Tadzjikistan, å andra sidan³,
- med beaktande av avtalet om partnerskap och samarbete som upprättar ett partnerskap mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Uzbekistan, å andra sidan⁴,
- med beaktande av resultaten från konferensen om konnektivitet mellan EU och Centralasien, som hölls den 18 november 2022, det andra ekonomiska forumet EU-Centralasien, som hölls den 18–19 maj 2023, det fjärde forumet för det civila samhället mellan EU och Centralasien, som hölls den 10 mars 2023, och den sjunde högnivåkonferensen mellan EU och Centralasien om miljö och vattenresurser, som hölls den 23–24 februari 2023,
- med beaktande av den EU-finansierade studien om hållbara transportförbindelser mellan Europa och Centralasien, som genomfördes av Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling och publicerades den 30 juni 2023,
- med beaktande av samförståndsavtalet mellan EU och Kazakstan om ett strategiskt partnerskap på området råvaror, batterier och förnybar vätgas, som undertecknades den 7 november 2022,
- med beaktande av resultaten av människorättsdialogerna med de centralasiatiska staterna,
- med beaktande av den gemensamma färdplanen för fördjupade förbindelser mellan EU och Centralasien, som godkändes vid det 19:e ministermötet mellan EU och Centralasien den 23 oktober 2023,
- med beaktande av den gemensamma förklaringen från de centralasiatiska statscheferna och Tysklands förbundskansler efter toppmötet den 29 september 2023 i Berlin,
- med beaktande av sina tidigare resolutioner om Kazakstan, Kirgizistan, Tadzjikistan, Turkmenistan och Uzbekistan,
- med beaktande av EU:s tredje handlingsplan för jämställdhet för 2021–2025,
- med beaktande av sin resolution av den 23 oktober 2020 om jämställdhet inom EU:s utrikes- och säkerhetspolitik⁵,
- med beaktande av artikel 54 i arbetsordningen,
- med beaktande av betänkandet från utskottet för utrikesfrågor (A9-0407/2023), och av följande skäl:

³ [EUT L 350, 29.12.2009, s. 3.](#)

⁴ [EGT L 229, 31.8.1999, s. 3.](#)

⁵ [EUT C 404, 6.10.2021, s. 202.](#)

- A. Sedan EU:s strategi för Centralasien antogs 2019 har regionen påverkats av betydande yttre faktorer, såsom Rysslands olagliga anfallskrig mot Ukraina, talibanernas övertagande i Afghanistan och Kinas allt aggressivare utrikespolitik, liksom av den interna instabiliteten, särskilt de våldsamma oroligheterna i Kazakstan i januari 2022, det våldsamma ingripandet efter pamirifolkets protester i den autonoma regionen Gorno-Badachsjan i Tadzjikistan i november 2021 och maj 2022 och i Republiken Karakalpakstan i Uzbekistan i juli 2022 och upprepade sammandrabbningar vid gränsen mellan Kirgizistan och Tadzjikistan.
- B. Centralasien är en region av strategiskt intresse för EU när det gäller säkerhet och konnektivitet liksom energi- och resursdiversifiering, konfliktlösning och försvar av den multilaterala regelbaserade världsordningen, som hotas av Rysslands attack på våra värderingar, det förvårrade läget vad gäller den globala livsmedelskrisen, aggressioner och grymheter, spridningen av desinformation, användning av korruption som vapen och inblandning i politiska val.
- C. Ingen av de centralasiatiska staterna stöder Rysslands invasion av Ukraina och de erkänner inte de ukrainska regioner som annekterats av Ryssland som delar av Ryska federationen.
- D. EU:s särskilda sändebud för sanktioner uppmanade den 28 mars 2023 länderna i regionen att upphöra med sitt stöd till Moskvas försök att kringgå de sanktioner som utfärdats mot Ryssland till följd av landets anfallskrig mot Ukraina.
- E. Ryska företrädare och propagandister fortsätter att använda en aggressiv retorik mot vissa centralasiatiska länder, i synnerhet mot Kazakstan, där man ifrågasätter dess territoriella integritet och nationella identitet.
- F. Rysslands isolering efter anfallskriget mot Ukraina, förstärkning av de handelsvägar genom Centralasien som kringgår Ryssland, den planerade utvidgningen av EU i Östeuropa och Kinas ökande inflytande i regionen är omständigheter som kräver en fullständig omvärdering av EU:s strategi för Centralasien och en mer aktiv närvaro av det demokratiska EU i regionen som ett alternativ till etablerade autokratiska aktörer.
- G. Det är nödvändigt att säkerställa förbindelser mellan Europa och Asien som undviker ryskt område. EU har ett stort intresse av att det upprättas effektiva handels- och energikorridorer mellan Europa och Asien, vilket belystes av den konferens om förbindelser mellan EU och Centralasien som hölls i Samarkand den 18 november 2022.
- H. Alla fem länderna i Centralasien har ratificerat Parisavtalet. De är särskilt sårbara för klimatförändringarnas konsekvenser. Vårdslös vattenförvaltning och förorening av stora floder för bevattning av bomullsfält har inneburit att vattenresurserna i regionen har använts och utnyttjats på ett ineffektivt sätt. Glaciärerna i Centralasien fortsätter att krympa snabbt, vilket förvärrar en av de allvarligaste vattenkriserna på jorden och utsätter den sårbara befolkningen i området för förödande hälso-, miljö- och samhällsproblem. Ständiga vattenkonflikter och politisk instabilitet har begränsat möjligheterna till gemensam planering och effektiv fördelning av gränsöverskridande floder. De geopolitiska förändringarna i hela regionen skapar möjligheter för ett meningsfullare regionalt samarbete. Sådant regionalt samarbete har visat sig vara verksamt i samband med vattendiplomati och lösning av gränstvister och det kommer få

ännu större betydelse för hanteringen av de växande gränsöverskridande hot som klimatförändringarna medför.

- I. Fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtal är en ny generation avtal som utgör hörnstenen i EU:s samarbete med Centralasien. Kazakstan undertecknade som första centralasiatiska land ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal 2015. Det trädde i kraft den 1 mars 2020 efter ratificering av alla medlemsstater och bör genomgå regelbunden översyn. Förhandlingarna om ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och Kirgizistan slutfördes den 6 juli 2019, men avtalet har fortfarande inte undertecknats på grund av en rättslig tvist mellan rådet och kommissionen. Förhandlingar om ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och Uzbekistan slutfördes den 6 juli 2022. EU och Tadzjikistan inledde sina förhandlingar om ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal i början av 2023. Ett partnerskaps- och samarbetsavtal med Turkmenistan undertecknades 1998 men parlamentet har inte godkänt avtalets ratificering på grund av sin djupa oro vad gäller de kortsiktiga riktmärkena för Turkmenistans framsteg på området för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.
- J. Det första mötet mellan EU-ledare och centralasiatiska ledare hölls i Astana den 27 oktober 2022, följt av ett andra sådant möte i Tjolpon-Ata den 2 juni 2023. Ett toppmöte planeras till 2024. Dessa möten innebär förstärkt institutionalisering av förbindelserna mellan EU och Centralasien och kompletterar arbetet i befintliga regionala dialoger och plattformar.
- K. Det första C5+1-toppmötet mellan centralasiatiska ledare och USA:s president hölls i New York den 19 september 2023. Toppmötet C5+Tyskland hölls i Berlin den 29 september 2023.
- L. Alla de fem centralasiatiska staterna ges låga, och sjunkande, demokratipoäng, klassificeras som auktoritära regimer och bedöms som ”inte fria” i rapporten *Freedom in the World* från Freedom House 2023. I 2023 års internationella pressfrihetsindex rapporterades en markant försämring av situationen för pressfriheten i Centralasien och genomsnittspoängen för Centralasien i 2022 års korruptionsindex låg långt under det globala genomsnittet. Reportrar utan gränser har rapporterat om otaliga fall där centralasiatiska myndigheter utövar tryck på medierna att antingen rapportera om Rysslands invasion av Ukraina på ett ”neutralt” sätt eller ignorera ämnet helt och hållet.
- M. Parlamentets utskott för utrikesfrågor besökte Tadzjikistan och Uzbekistan den 21–25 februari 2022 och Kazakstan och Kirgizistan den 21–25 augusti 2023. Delegationen till de parlamentariska samarbetskommittéerna EU–Kazakstan, EU–Kirgizistan, EU–Uzbekistan och EU–Tadzjikistan samt förbindelserna med Turkmenistan och Mongoliet upprätthåller regelbundna interparlamentariska förbindelser med de centralasiatiska länderna.
- N. I Centralasien finns det en välgrundad rädsla för radikalisering, ökande extremism och terroristhot, med ett mycket stort antal tidigare IS-stridande som återvänder till regionen och en allvarlig säkerhetssituation i Afghanistan.

- O. Kvinnor och flickor i Centralasien är fortfarande i riskzonen för övergrepp, särskilt eftersom det råder hög acceptans för våld mot kvinnor och bristande medvetenhet om könsstereotyper.
- P. Barnäktenskap är fortfarande vanligt i Centralasien, särskilt i Kirgizistan och Tadzjikistan där en av åtta flickor är gifta innan de fyllt 18 år.

EU:s engagemang i Centralasien

1. Europaparlamentet understryker att EU och Centralasien står inför djupgående globala och regionala geopolitiska förändringar och utmaningar, som ger dem betydande incitament att arbeta för ett långsiktigt, strukturerat och ömsesidigt fördelaktigt samarbete i frågor av gemensamt intresse. Parlamentet uppmanar med eftertryck EU att, med tanke på Centralasiens geostrategiska betydelse, intensifiera sitt engagemang i regionen och främja ett strategiskt partnerskap med dessa länder genom ökat politiskt och ekonomiskt samarbete. Parlamentet välkomnar den ökade kontakten på hög nivå mellan EU och Centralasien, särskilt mötena mellan de centralasiatiska statscheferna och Europeiska rådets ordförande och det arbete som utförs av EU:s särskilda representant för Centralasien. Parlamentet efterlyser konkreta åtgärder som uppföljning av alla dessa högnivåmöten och förklaringar. Parlamentet välkomnar i detta sammanhang planerna på ett första toppmöte mellan EU och Centralasien 2024 liksom godkännandet av den gemensamma färdplanen för fördjupade förbindelser mellan EU och Centralasien, som fungerar som en strategisk plan för att främja dialog och samarbete på specifika områden, inbegripet uppbyggnad av kulturell, social och ekonomisk motståndskraft. Parlamentet uppmanar EU att fortsätta att främja politiska och ekonomiska reformer som stärker rättsstatslighet, demokrati, god samhällsstyrning och respekt för de mänskliga rättigheterna. Parlamentet pekar på sin beredskap att främja parlamentariskt samarbete med Centralasien.
2. Europaparlamentet noterar att Rysslands anfallskrig mot Ukraina och dess växande nationalistiska narrativ har försvagat Rysslands ställning i regionen och stimulerat de centralasiatiska staterna att söka samarbete med andra aktörer, som i sin tur har intensifierat sitt samarbete med Centralasien. Parlamentet noterar också Kinas engagemang i regionen. Parlamentet betonar att EU nu har en möjlighet att utvidga sina förbindelser med Centralasien och spela en mer framträdande roll i regionen. Parlamentet understryker att EU bör utnyttja denna möjlighet för att främja ömsesidigt fördelaktigt samarbete och erbjuda Centralasien ett partnerskap som kan bli ett specialspår i en bredare strategi för det östliga grannskapet. Parlamentet anser att en förstärkning av detta samarbete även skulle bidra till att motverka Rysslands inflytande i regionen.
3. Europaparlamentet understryker vikten av ett transatlantiskt samarbete om Centralasien och uppmanar EU att ta initiativ till att tillsammans med USA ta fram en gemensam strategi för Centralasien som bör innefatta samarbeten inom demokratifrämjande, investeringar och handel, ekonomi och regional säkerhet.
4. Europaparlamentet understryker återigen EU:s åtagande att samarbeta med de centralasiatiska länderna för fred, säkerhet, stabilitet, välbefinnande och hållbar utveckling på ett sätt som är helt förenligt med internationell rätt och principerna om att respektera

alla länders oberoende, suveränitet och territoriella integritet, att inte använda våld eller hot om våld och att hitta en fredlig lösning på internationella tvister.

5. Europaparlamentet motsätter sig alla försök att möjliggöra eller på något sätt stötta ett internationellt erkännande av den separatistiska entiteten i Cyperns ockuperade områden, inbegripet dess förmodade godkännande som observatör i Turkfolkens råd. Parlamentet uppmanar de berörda centralasiatiska staterna att upprätthålla full respekt för principerna om suveränitet och territoriell integritet för alla stater och att inte ratificera de ändringar av stadgan för Turkfolkens råd som skulle ge entiteten observatörsstatus.
6. Europaparlamentet konstaterar att Rysslands anfallskrig mot Ukraina och konsekvenserna av detta innebär både utmaningar och möjligheter för de centralasiatiska staterna, som traditionellt har haft nära förbindelser med Ryssland. Parlamentet framhåller EU:s intresse av att öka de ekonomiska och politiska förbindelserna med länderna i Centralasien, delvis för att minimera kringgåendet av sanktionerna mot Ryssland och Belarus. Parlamentet betonar vikten av en fortsatt nära dialog om sanktioner och uppmanar myndigheterna i de centralasiatiska staterna, särskilt Kazakstan, Kirgizistan och Uzbekistan, att samarbeta nära med EU, särskilt med EU:s sändebud för sanktioner, för att intensifiera insatserna för att hindra kringgående av sanktionerna. Parlamentet fördömer Rysslands rekrytering av centralasiatiska migranter och medborgare till kriget i Ukraina och stöder åtgärder för att stoppa detta. Parlamentet noterar enskilda insatser i de centralasiatiska staterna för att säkerställa att deras territorier inte används till att kringgå EU:s sanktioner och välkomnar Kazakstans administrativa åtgärder och politiska åtagande på hög nivå i detta avseende. Parlamentet uppmanar EU att använda ett differentierat förfarande i strategin för Centralasien, med en bedömning av i hur hög grad varje land har samarbetet med EU om sanktionspolitiken mot Ryssland. Parlamentet noterar den roll som EU:s medlemsstater själva har när det gäller att säkerställa lämpliga förebyggande kontroller av exportvaror som troligen fortfarande tar sig in i Ryssland via Centralasien.
7. Europaparlamentet anser att en översyn av EU-strategin för Centralasien är nödvändig för att uppdatera den mot bakgrund av de senaste årens geopolitiska händelser. Parlamentet upprepar de fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtalens nyckelroll i samarbetet med de centralasiatiska staterna. Parlamentet noterar med oro att det fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtalet med Kirgizistan, vars förhandlingar slutfördes 2019, fortfarande inte har undertecknats. Parlamentet uppmanar rådet och kommissionen att snabbt gå vidare i de pågående förhandlingarna om ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal med Tadzjikistan och lösa de kvarstående frågorna och att utan ytterligare dröjsmål underteckna de fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtalen med Kirgizistan och Uzbekistan så att parlamentet kan gå vidare med sina ratificeringsbefogenheter vad gäller dessa avtal. Parlamentet betonar att underlåtenhet att underteckna sådana avtal efter det att förhandlingarna slutförts skadar EU:s trovärdighet som global aktör.
8. Europaparlamentet noterar att de hittills framförhandlade fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtalen med de centralasiatiska staterna lägger stark tonvikt vid respekten för demokratiska principer, mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen. Parlamentet betonar vikten av att se till att mänskliga rättigheter, demokratiska värden, jämställdhet,

fria medier och grön omställning konsekvent inkluderas i samverkan med de centralasiatiska regeringarna.

Regionalt samarbete

9. Europaparlamentet understryker det finns stor potential för ömsesidigt fördelaktigt samarbete om hållbar utveckling, konnektivitet, energi, kritiska råvaror och säkerhet, där Centralasien är en nyckelregion för förbindelser mellan öst och väst. Parlamentet påminner i detta sammanhang om de avsevärda geopolitiska konsekvenserna av Rysslands anfallskrig mot Ukraina som har blåst nytt liv i den s.k. mellankorridoren, inte bara som regional ekonomisk zon utan också som en alternativ och hållbar väg mellan Asien och Europa som undviker ryskt territorium. Parlamentet påminner om att den nya eurasiska landbryggan passerar genom ryskt och belarusiskt territorium, som omfattas av sanktioner. Parlamentet betonar vikten av att främja regional integration längs mellankorridoren och noterar att de flaskhalsar som identifierats av Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling måste elimineras för att attrahera den nödvändiga finansieringen av infrastrukturprojekt inom Global Gateway. Parlamentet uppmanar kommissionen att undersöka möjligheten till stöd från Europeiska investeringsbanken för investeringar i infrastrukturutveckling i centralasiatiska stater, särskilt i mellankorridoren.
10. Europaparlamentet anser att EU:s politik gentemot Centralasien inom energi, konnektivitet och resursdiversifiering bör inspireras av den europeiska gröna given och baseras på ömsesidigt fördelaktiga strategiska partnerskap som tar hänsyn till särdragen i var och en av de centralasiatiska staterna och ger dem tillgång till modern teknik och kvalitetsjobb samtidigt som EU garanteras säker och konkurrenskraftig tillgång till råvaror och energi. Parlamentet är i detta avseende oroat över att man skapar ett Rysslandsberoende vid undertecknandet av naturgasavtalet mellan Gazprom och Uzbekistan via Kazakstan.
11. Europaparlamentet erkänner EU:s avgörande roll när det gäller att finansiera sektorsreformer i Centralasien, förbättra energieffektiviteten och minska utsläppen av växthusgaser. Parlamentet välkomnar starten för projektet om hållbara energisystem i Centralasien (Sustainable Energy Connectivity in Central Asia, SECCA) 2022 och ser fram emot en positiv inverkan som stärker den nationella politiken för att ställa om till ett hållbart energisystem och öka investeringarna, kapaciteten och medvetandet om förnybar energi och energieffektivitet i regionen.
12. Europaparlamentet understryker vikten av ett positivt investeringsklimat för den ekonomiska utvecklingen i Centralasien och för handel och samverkan mellan Centralasien och EU. Parlamentet betonar att ett positivt investeringsklimat som leder till uppbyggnad av kvalitetsjobb med anständiga löner och arbetsvillkor är beroende av stabila demokratiska institutioner, respekt för de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen, samt företagets och civilsamhällets förmåga att tillämpa principen om tillbörlig aktsamhet.
13. Europaparlamentet noterar de centralasiatiska staternas, med undantag för Tadzjikistan, långvariga taktik att inte avbryta förbindelserna med Afghanistan utan bibehålla flexibla och pragmatiska kontakter med talibanerna, vars styre de dock inte erkänner, sedan

övertagandet 2021. Parlamentet understryker att länder i regionen, i synnerhet Pakistan och Kina men även de centralasiatiska staterna, spelar en nyckelroll för att säkerställa stabilitet i Afghanistan genom humanitärt bistånd, elförsörjning, handelsmöjligheter och gemensamma konnektivetsprojekt. Parlamentet uppmanar EU:s särskilda sändebud för Afghanistan att fortsätta sitt nära samarbete med motparter i de centralasiatiska staterna som en del av dialogen mellan EU och Centralasien om Afghanistan. Parlamentet konstaterar att Centralasien är ett avgörande område för att hålla tillbaka nätverk för religiös extremism, terrorism och narkotikahandel och att det finns ett ökat migrationstryck i regionen på grund av den pågående humanitära krisen i Afghanistan. Parlamentet understryker återigen sin bestörtning över talibanernas behandling av kvinnor som andra klassens medborgare, eller ännu sämre, och uppmanar Europeiska utrikestjänsten samt EU:s särskilda sändebud för Afghanistan att samarbeta med Turkmenistan, Uzbekistan och Tadzjikistan för att hjälpa kvinnor som försöker fly från Afghanistan.

14. Europaparlamentet framhåller EU:s roll som viktig biståndsgivare till regionen. Parlamentet understryker vikten av att inta en enad hållning som ”Team Europe”, eftersom detta gör det möjligt att skapa synergier och maximera effekten av vidtagna åtgärder, visar på fördelarna med multilateralt samarbete och sammanför de bästa verktygen och olika partner, som civilsamhällesorganisationer, människorättsförsvarare, oberoende medier och experter, offentlig och privat sektor, för att uppnå avsedda resultat. Parlamentet betonar vikten av att se till att EU:s stöd och investeringar synliggörs och anser att EU:s stöd och budgetstöd till centralasiatiska stater bör kopplas samman med konkreta riktmärken för framsteg vad gäller demokratireformer, skydd av mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen och hållbar utveckling. Parlamentet betonar vikten av ett samordnat samarbete med andra partner och internationella organisationer för att möjliggöra synergieffekter och undvika dubbelarbete.
15. Europaparlamentet konstaterar att klimatförändringar, befolkningstillväxt och ekonomiska behov medför ökat tryck på vattenresurserna i Centralasien. Parlamentet betonar vikten av närmare regionalt samarbete i denna fråga mellan länder uppströms och nedströms för att förebygga konflikter om fördelning och användning av vattenresurser. Parlamentet välkomnar regionala plattformar, såsom den internationella fonden för insatser som syftar till att rädda Aralsjön, som uppmanar till dialog och samarbete mellan de centralasiatiska staterna. Parlamentet påminner om att miljödialogen mellan EU och Centralasien inrättades för att stödja stabiliseringen av Aralsjön och främja en bättre förvaltning av vattenresurserna. Parlamentet efterlyser genomförandet av Parisavtalet om klimatförändringar och är redo att erbjuda expertis och samarbete för att uppnå detta.
16. Europaparlamentet betonar att konflikter, inbegripet konflikter som rör vattendistribution, måste lösas i enlighet med internationell rätt och principer om goda grannförbindelser och att man till varje pris måste undvika användning av eller hot om våld för att uppnå både långsiktig regional stabilitet och målen för hållbar utveckling. Parlamentet understryker vikten av gränsdragning runt de omstridda gränsområdena mellan Tadzjikistan och Kirgizistan för att förhindra ytterligare militära strider mellan de två länderna och välkomnar de steg som tagits av båda sidorna i detta avseende. Parlamentet understryker återigen EU:s erbjudande om att stödja en fredlig lösning av konflikten med hjälp av tekniskt stöd och förtroendeskapande åtgärder. Parlamentet

välkomnar lösningen på gränsdragningsproblemet mellan Kirgizistan och Uzbekistan i januari 2023. Parlamentet understryker återigen att EU arbetar för en icke-spridning av massförstörelsevapen i området.

Demokrati och mänskliga rättigheter

17. Europaparlamentet insisterar på att respekten för de mänskliga rättigheterna och efterlevnaden av internationella skyldigheter är av stor vikt för EU:s förbindelser med Centralasien. Parlamentet uppmanar med kraft de centralasiatiska staterna att uppfylla sina skyldigheter i fråga om demokrati och mänskliga rättigheter och noterar att detta också är i linje med partnerskaps- och samarbetsavtalen och det allmänna preferenssystemet plus (GSP+). Parlamentet betonar vikten av att upprätthålla regelbundna människorättsdialoger med de centralasiatiska staterna, eftersom dessa dialoger är ett instrument för att främja respekten för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter samt politisk pluralism och ett forum för att ta upp frågor som väcker oro. Parlamentet uppmanar EU:s delegationer och medlemsstaternas representationer i Centralasien att fortsätta att spela en aktiv roll i att följa situationen på plats, arbeta med människorättsförfaranden och reagera på människorättskränkningar och politiskt motiverad förföljelse, bland annat genom att närvara vid rättegångar och besöka politiska fångar. Parlamentet uppmanar till samarbete med FN:s organ och särskilda förfaranden samt i multilaterala forum om mänskliga rättigheter som t.ex. FN:s råd för mänskliga rättigheter.
18. Europaparlamentet är oroat över bristen på ansvarsskyldighet vid allvarliga och storskaliga brott mot de mänskliga rättigheterna, exempelvis myndigheternas hårda åtgärder för att avbryta massprotester och de oroligheter som blev följden under ”Blodiga januari” i Kazakstan, liksom i den autonoma regionen Gorno-Badachsjan i Tadzjikistan och i republiken Karakalpakstan i Uzbekistan. Parlamentet uppmanar myndigheterna i alla de fem centralasiatiska länderna att vidta verksamma åtgärder för att inleda oberoende och grundliga utredningar av alla anklagelser om tortyr och misshandel och andra allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna och att förhindra polisens och säkerhetsstyrkornas användning av övervåld och tortyr. Parlamentet uppmanar regeringarna i de centralasiatiska staterna att reformera rättsväsendet i syfte att säkerställa större oberoende och mer insyn.
19. Europaparlamentet understryker de grundläggande demokratiska bristerna i Centralasien när det gäller demokratisk samhällsstyrning, rättsstatsprincipen och skyddet av de mänskliga rättigheterna, brister som fortfarande kvarstår och i flera avseenden har förvärrats på senare tid. Parlamentet understryker att valprocesserna måste bli mer insynsvänliga, öppna och rättvisa för alla politiska aktörer. Parlamentet framhåller den viktiga roll som det civila samhället kan spela när det gäller att stödja och främja demokratiska reformer, god samhällsstyrning och skydd av de mänskliga rättigheterna i Centralasien. Parlamentet beklagar den restriktiva hållningen i lagstiftningsinitiativ om icke-statliga organisationer och medier, vilket ger det civila samhället mindre utrymme att agera. Parlamentet uppmanar de centralasiatiska staterna att vidta meningsfulla åtgärder som tar itu med dessa brister, att genomföra relevanta ILO-konventioner och säkerställa efterlevnad av internationella skyldigheter avseende demokratisk samhällsstyrning och skydd av mänskliga rättigheter, något som de har förbundit sig att göra i partnerskaps- och samarbetsavtalen med EU, de framförhandlade

fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtalen och EU:s allmänna preferenssystem plus (GSP+). Parlamentet konstaterar att de centralasiatiska staterna har en ung och dynamisk befolkning som bör ges möjlighet att på ett meningsfullt sätt delta i utformningen av sina länders framtid. Parlamentet välkomnar verksamheten inom forumet för det civila samhället i EU och Centralasien och uppmanar EU att öka sitt stöd till det civila samhället.

20. Europaparlamentet noterar behovet av att stärka Centralasiens motståndskraft mot desinformation genom att främja oberoende medier och oberoende innehåll på lokala språk, öka mediekompetensen och anordna kurser specifikt för lokala journalister. Parlamentet betonar vikten av att stärka medias oberoende och mångfald och yttrandefriheten i Centralasien i linje med de högsta demokratiska standarderna. Parlamentet efterlyser ökad insyn i ägande och finansiering av medierna med målet att öka medias oberoende och mångfald. Parlamentet beklagar att centralasiatiska myndigheter har utnyttjat kampen mot desinformation till att begränsa det rättmätiga utövandet av yttrandefrihet, bland annat genom att anklaga dem som avslöjar korruption, orättvisor och regeringsmissbruk och påstå att de sprider ”falsk” information, uppmanar till ”splittring” och främjar ”extremism”. Parlamentet är oroad över det ökande antalet gripanden av journalister och bloggare och över hoten om att stänga oberoende medier. Parlamentet insisterar på att journalisters, oberoende bloggares, människorättsförsvarares och samhälls- och miljöaktivisters rättigheter måste respekteras, att de måste garanteras skydd mot trakasserier, påtryckningar och hot, att alla angrepp mot dem måste utredas och att alla som är frihetsberövade och fängslade på felaktiga grunder omedelbart och ovillkorligt ska släppas. Parlamentet fördömer regeringarnas insatser den senaste tiden för att stänga ner oberoende medietjänster och blockera åtkomsten till deras webbplatser i Tadzjikistan och Kirgizistan och fördömer det förslag till medielagstiftning som för närvarande behandlas i Kirgizistan och Kazakstan och som hotar att öka den statliga kontrollen över medieverksamheten.
21. Europaparlamentet uppmanar de centralasiatiska myndigheterna att frige alla politiska fångar. Parlamentet uppmanar särskilt myndigheterna i Kazakstan att frige Aigerim Tleuzjan, Marat Zjylanbajev, Bekizjan Mendygazijev, Timur Danebajev och Kajrat Klysjev. Parlamentet uppmanar myndigheterna i Kirgizistan att frige Azimbek Beknazarov, Ajbek Buzurmankulov, Ajdanbek Akmatov, Temir Machmudov och Marat Bajazov. Parlamentet uppmanar myndigheterna i Kazakstan att frige Dauletmurat Tazjimuratov, Allabaj Tokymbetov, Nurlan Najypov och Amirbek Adilbekov. Parlamentet uppmanar myndigheterna i Tadzjikistan att frige Faromuz Irgasjov, Ulfatchonim Mamadsjojeva, Chursand Mamadsjoev och Chusjruz Djumajev. Parlamentet uppmanar myndigheterna i Turkmenistan att frige Omruzak Omarkuljev, Murat Dusjemov, Murat Ovezov, Mansur Mingelov och Nurgeldy Chalykov.
22. Europaparlamentet är bekymrat över att könsbaserat våld, våld i hemmet, barnäktenskap, diskriminering och trakasserier av etniska och religiösa minoriteter och hbtqi-personer fortfarande är vanligt förekommande i Centralasien, trots att jämställdhet enligt lag är skyddad i alla länder. Parlamentet uppmanar eftertryckligen de centralasiatiska regeringarna att förhindra dessa kränkningar av de mänskliga rättigheterna genom lämpliga lagar, upplysningskampanjer och åtgärder, bland annat genom ökad medvetenhet och bättre kvalifikationer för offentliga tjänstemän, i

synnerhet poliser, större möjlighet för civilsamhällesorganisationer att förespråka lagändringar, förbättrade stödtjänster i första ledet för brottsoffer och ökad medvetenhet för att bekämpa befintliga stereotyper och främja jämlikhet i samhället. Parlamentet uttrycker oro över att kriminaliseringen av hbtqi-personer finns kvar, att grundläggande antidiskrimineringslagar saknas i de flesta länder, att korrigerande våldtäkt används mot homosexuella kvinnor och det saknas säkra mötesplatser för hbtqi-personer, med ständiga räder på barer och sociala mötesplatser och utbredd polisbrutalitet. Parlamentet betonar att EU:s strategi för Centralasien måste vara i linje med EU:s tredje handlingsplan för jämställdhet.

23. Europaparlamentet understryker återigen sin oro över den grasserande korruptionen och kleptokratin i Centralasien, som urholkar förtroendet för staten, spär på ojämlikheten, berövar medborgarna deras tillgång till allmännyttiga tjänster och bromsar den ekonomiska tillväxten. Parlamentet uppmanar de centralasiatiska regeringarna att vidta åtgärder utöver den utbredda retoriken mot korruption och äntligen åta sig att bekämpa korruption och kleptokrati, och att anta nationella strategier med fokus på integrerade metoder för att förebygga och bekämpa korruption, öka insynen och tillgången till information samt begränsa det privata inflytandet.
24. Europaparlamentet understryker att EU bör dra fördel av sin positiva image i Centralasien genom att engagera sig i mer kulturell och offentlig diplomati. Parlamentet förespråkar stärkta band och ökade möjligheter till samarbeten mellan europeiska och centralasiatiska institutioner, samt främjande av direkta personkontakter och rörlighet, erbjudanden om utbildnings- och forskningsmöjligheter, såsom akademiskt utbyte via programmen Erasmus+ och Horisont 2020, och ökad hållbar turism.
25. Europaparlamentet noterar de centralasiatiska staternas beredvillighet att inleda en dialog om viseringsliberalisering med EU och uppmanar kommissionen att intensifiera samråden om att utarbeta riktade och omfattande färdplaner för reformerna i de centralasiatiska staterna i syfte att bana väg för viseringslättnader och återtagandeavtal.

Bilateralt samarbete

26. Europaparlamentet noterar att Kazakstan är den första centralasiatiska staten med ett ratificerat fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal, som en fast grund för utökat samarbete inom viktiga områden av ömsesidigt intresse, som konnektivitet, energieffektivitet, grön ekonomi och digitalisering. Parlamentet välkomnar undertecknandet av samförståndsavtalet mellan republiken Kazakstan och EU om ett strategiskt partnerskap för hållbara råmaterial, batterier och värdekedjor för förnybar vätgas. Parlamentet uppmanar de kazakiska myndigheterna att fortsätta genomföra politiska och ekonomiska reformer för att stärka demokratin, rättsstatsprincipen och god samhällsstyrning. Parlamentet understryker att genomförandet av visionen ”Just and Fair Kazakhstan” måste innebära att respekten för de mänskliga rättigheterna, yttrandefriheten och förenings- och mötesfriheten säkerställs och att valsystemet förbättras i linje med rekommendationerna från OSSE/ODIHR. Parlamentet uppmanar de kazakiska myndigheterna att slutföra utredningen av händelserna i januari 2022, att offentliggöra sina resultat och att säkerställa rättvisa för tortyroffren. Parlamentet noterar de potentiella fördelarna med ökade direkta personkontakter genom utbyte med

Kazakstan genom ett avtal om förenklade viseringsförfaranden, om vilket formella samråd inleddes i maj 2023.

27. Europaparlamentet understryker att det kommande undertecknandet av det fördjupade partnerskaps- och samarbetsavtalet och det pågående genomförandet av GSP+ lägger ytterligare tonvikt på behovet av att säkerställa respekten för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter i Kirgizistan i linje med landets internationella åtaganden. Parlamentet konstaterar med oro försämringen av demokratiska standarder och mänskliga rättigheter under senare år, med tanke på att Kirgizistan har betraktats som det mest demokratiska landet i regionen med ett dynamiskt civilsamhälle och fria medier. Parlamentet är oroat över förföljelsen av den politiska oppositionen, däribland representanter för det socialdemokratiska partiet, och den negativa effekten av lagstiftningsinitiativ som riktas mot oberoende medier och det civila samhället, i synnerhet lagen om ”falsk information” och lagförslagen om ”utländska representanter”, ”massmedier” och ”skydd av barn mot skadlig information”, samt det ökade antalet rättsfall mot människorättsförsvarare, mediearbetare, journalister och mediekanalet. Parlamentet uppmanar EU att fortsätta stödja civilsamhället och oberoende medier.
28. Europaparlamentet noterar att de inledda förhandlingarna om ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal med Tadzjikistan är en möjlighet att öka omfattningen av bilateralt samarbete och utbyte. Parlamentet understryker behovet av ett fortsatt nära samarbete om säkerhetsfrågor då Afghanistan fortsätter att vara en källa till instabilitet och säkerhetsproblem på grund av det hårda talibanstyret och den pågående humanitära krisen i landet. Parlamentet upprepar att den legitima kampen mot terrorism och våldsbejakande extremism inte får tas som förevändning för att undertrycka oppositionsverksamhet, hindra yttrandefriheten eller hämma rättsväsendets oberoende. Parlamentet välkomnar Tadzjikistans intresse för att ansluta sig till GSP+, som kan stödja en hållbar ekonomisk tillväxt och främja handel, och kräver konkret tillämpning av internationella standarder för mänskliga rättigheter och arbetstagares rättigheter. Parlamentet uppmanar Tadzjikistan att förbättra skyddet av mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, i synnerhet yttrandefriheten, och att sluta trakassera och förfölja mediearbetare, människorättsförsvarare, oberoende advokater och civilsamhället samt upphöra med förtrycket av pamirminoriteten i den autonoma regionen Gorno-Badachsjan.
29. Europaparlamentet noterar att Turkmenistan är den enda centralasiatiska staten utan partnerskaps- och samarbetsavtal med EU, vilket begränsar möjligheterna till bilateralt engagemang. För att parlamentet ska omvärdera sin ståndpunkt och ratificera partnerskaps- och samarbetsavtalet måste Turkmenistan visa att den svåra situationen för demokrati och mänskliga rättigheter har förbättrats. Parlamentet uppmanar Turkmenistans regering att avkriminalisera sexuella samförståndsrelationer mellan män. Parlamentet noterar att det bör ligga i Turkmenistans intresse att öppna upp för att undvika att stå isolerad i regionen med begränsade möjligheter till samverkan. Parlamentet är medvetet om potentialen i ömsesidigt fördelaktiga samarbeten inom områden som energi, konnektivitet och handel och välkomnar att Turkmenistan uttryckt intresse för att leverera gas till Europa genom att bygga en transkaspisk gasledning.

30. Europaparlamentet noterar de tillkännagivna reformer i Uzbekistan som syftar till att åstadkomma verkliga förändringar i landet avseende socioekonomisk utveckling, effektiv förvaltning, ett mer oberoende rättsväsende samt respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Parlamentet betonar att den konstitutionella reformen är ett tillfälle att stärka rättsstatsprincipen och ge reformerna en solid rättslig grund. Parlamentet understryker dock återigen sin djupa oro över Uzbekistans usla insatser hittills för demokrati, mediefrihet, mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen, inklusive det våldsamma ingripandet vid protesterna i Karakalpakstan, begränsningarna i föreningsfriheten, både för icke-statliga organisationer och politiska partier, samt förföljelse av och hot mot journalister, oberoende bloggare, innehållsproducenter och människorättsförsvarare. Parlamentet påminner myndigheterna om betydelsen av att upprätthålla yttrandefriheten både på och utanför nätet, mötesfriheten, föreningsfriheten och mediernas oberoende. Parlamentet välkomnar vissa anmärkningsvärda förbättringar av kvinnors rättigheter i Uzbekistan. Parlamentet uppmanar Uzbekistans regering att avkriminalisera sexuella samförståndsrelationer mellan män. Parlamentet välkomnar slutförandet av förhandlingarna om ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och Uzbekistan och upprepar sin uppmaning om ett snabbt slutförande av nödvändiga juridiska och tekniska förfaranden för att underteckna avtalet. Parlamentet välkomnar Uzbekistans ledande roll i arbetet med att främja regionalt samarbete på olika områden, däribland konnektivitet och användning av vattenresurser.

o

o o

31. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet, kommissionen, vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik samt till presidenterna, regeringarna och parlamenten i Kazakstan, Kirgizistan, Tadzjikistan, Turkmenistan och Uzbekistan.

MOTIVERING

Centralasien är en strategiskt viktig region för Europeiska unionen. EU:s engagemang i regionen bygger på strategin för Centralasien, som antogs 2019 och som är inriktad på att främja resiliens, välbefinnande och regionalt samarbete.

Sedan strategin antogs har regionen påverkats av betydande yttre faktorer, såsom Rysslands olagliga anfallskrig mot Ukraina, talibanernas övertagande av Afghanistan och Kinas globala ambitioner, liksom av den interna instabiliteten, särskilt de våldsamma oroligheterna i Kazakstan i januari 2022, våldsamma ingripanden efter protester i den autonoma regionen Gorno-Badachsjan i Tadzjikistan i november 2021 och maj 2022 och i Republiken Karakalpakstan i Uzbekistan i juli 2022 och upprepade sammandrabbningar vid gränsen mellan Kirgizistan och Tadzjikistan.

Betänkandet syftar till att peka på möjligheter och utmaningar för ett närmare samarbete mellan EU och Centralasien mot bakgrund av globala och regionala geopolitiska förändringar.

BILAGA: ENHETER ELLER PERSONER SOM FÖREDRAGANDEN HAR MOTTAGIT SYNPUNKTER FRÅN

Föredraganden förklarar, i enlighet med artikel 8 i bilaga I till arbetsordningen, att han har mottagit synpunkter från följande enheter eller personer i samband med att betänkandet utarbetades, fram till dess att det antogs i utskottet:

Enhet och/eller person
EEAS
Open Dialogue Foundation
European Neighbourhood Council
International Partnership for Human Rights (IPHR)
Human Rights Watch
Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik e.V.
Kyrgyz Ambassador to the EU
Human Rights Commissioner of Kazakhstan
Deputy Foreign Minister of Kazakhstan

Ovanstående förteckning upprättas uteslutande på föredragandens ansvar.

INFORMATION OM ANTAGANDET I DET ANSVARIGA UTSKOTTET

Antagande	28.11.2023
Slutomröstning: resultat	+: 51 -: 3 0: 1
Slutomröstning: närvarande ledamöter	Alexander Alexandrov Yordanov, Maria Arena, Petras Auštrevičius, Traian Băsescu, Fabio Massimo Castaldo, Włodzimierz Cimoszewicz, Anna Fotyga, Michael Gahler, Kinga Gál, Sunčana Glavak, Raphaël Glucksmann, Klemen Grošelj, Bernard Guetta, Márton Gyöngyösi, Sandra Kalniete, Andrius Kubilius, Jean-Lin Lacapelle, David Lega, Pedro Marques, David McAllister, Sven Mikser, Francisco José Millán Mon, Alessandra Moretti, Matjaž Nemeč, Demetris Papadakis, Kostas Papadakis, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Mounir Satouri, Andreas Schieder, Jordi Solé, Tineke Strik, Dominik Tarczyński, Hermann Tertsch, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz, Charlie Weimers, Isabel Wiseler-Lima, Tomáš Zdechovský, Bernhard Zimniok
Slutomröstning: närvarande suppleanter	Vladimír Bilčík, Jakop G. Dalunde, Christophe Grudler, Anja Haga, Evin Incir, Andrey Kovatchev, Georgios Kyrtos, María Soraya Rodríguez Ramos, Mick Wallace, Elena Yoncheva, Milan Zver
Slutomröstning: närvarande suppleanter (art. 209.7)	Clare Daly, Mónica Silvana González, Miguel Urbán Crespo

SLUTOMRÖSTNING MED NAMNUPPROP I DET ANSVARIGA UTSKOTTET

51	+
ECR	Anna Fotyga, Dominik Tarczyński, Hermann Tertsch
NI	Fabio Massimo Castaldo, Kinga Gál, Márton Gyöngyösi
PPE	Alexander Alexandrov Yordanov, Traian Băsescu, Vladimír Bilčík, Michael Gahler, Sunčana Glavak, Anja Haga, Sandra Kalniete, Andrey Kovatchev, Andrius Kubilius, David Lega, David McAllister, Francisco José Millán Mon, Isabel Wiseler-Lima, Tomáš Zdechovský, Milan Zver
Renew	Petras Auštrevičius, Klemen Grošelj, Christophe Grudler, Bernard Guetta, Georgios Kyrtos, María Soraya Rodríguez Ramos
S&D	Maria Arena, Włodzimierz Cimoszewicz, Raphaël Glucksmann, Mónica Silvana González, Evin Incir, Pedro Marques, Sven Mikser, Alessandra Moretti, Matjaž Nemec, Demetris Papadakis, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Andreas Schieder, Elena Yoncheva
The Left	Clare Daly, Miguel Urbán Crespo, Mick Wallace
Verts/ALE	Jakop G. Dalunde, Mounir Satouri, Jordi Solé, Tineke Strik, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz

3	-
ID	Jean-Lin Lacapelle, Bernhard Zimniok
NI	Kostas Papadakis

1	0
ECR	Charlie Weimers

Teckenförklaring:

+ : Ja-röster

- : Nej-röster

0 : Nedlagda röster